

Fjárlaganefnd
Nefndasvið Alþingis

19. október 2026

Efni: Umsögn stjórnar SSNE um breytingu á lögum um útlendinga, nr. 80/2016 (dvalarleyfi), mál nr. S-189-2026.

Stjórn Samtaka sveitarfélaga og atvinnuþróunar á Norðurlandi eystra (SSNE) hefur kynnt sér frumvarp til breytinga á lögum um útlendinga, nr. 80/2016, mál S-189/2026. Umsögn SSNE afmarkast við möguleg áhrif frumvarpsins á atvinnuþróun, nýsköpun og byggðafestu á landsbyggðinni.

Á Norðurlandi eystra starfa fyrirtæki og stofnanir á fámennum vinnumarkaði þar sem aðgengi að sérhæfðri þekkingu getur ráðið úrslitum um vöxt, nýsköpun og staðsetningu starfsemi. Fyrirsjáanleg og samkeppnishæf umgjörð um dvalar- og atvinnuréttindi alþjóðlegs sérfræðifólks og frumkvöðla er því mikilvægt byggða- og atvinnuþróunarmál.

Áhrif á atvinnuþróun

Samkeppni um sérhæft starfsfólk. Lenging almenns ávinnslutíma ótímabundins dvalarleyfis úr fjórum árum í sex getur gert fyrirtækjum og stofnunum, ekki síst á landsbyggðinni, erfiðara að laða að og halda í sérhæft starfsfólk. Minni vinnumarkaðir hafa takmarkaðra svigrúm til að mæta brotthvarfi einstaklinga í lykilstörfum og breytingin getur því haft hlutfallslega meiri áhrif utan höfuðborgarsvæðisins.

Vaxtarskilyrði frumkvöðla og sprotafyrirtækja. Fjögurra ára sérfræðileiðin gerir kröfu um ótímabundinn ráðningarsamning og meðaltekjur síðustu tveggja ára sem nema að lágmarki meðalheildarlaunum fólks í fullu starfi. Skilyrðin henta illa stofnendum sem greiða sér hófleg laun og nýta fjármagn til rannsókna, vöruþróunar og ráðninga. Þau geta þannig dregið úr hvata til að stofna og byggja upp fyrirtæki, m.a. á landsbyggðinni.

Mat á svæðisbundinni verðmætasköpun. Laun stofnanda eða sérfræðings gefa ekki ein og sér rétta mynd af framlagi til atvinnuþróunar. Við mat ætti einnig að líta til rekstrarhæfis fyrirtækis, rannsókna- og þróunarstarfs, starfa sem skapast, skattspors, útflutningstekna og þess hvort starfsemin styrki fjölbreytni og viðnámsþrótt svæðisbundins atvinnulífs.

Tillögur SSNE

- Heildstætt mat á framlagi til atvinnuþróunar.** Heimila að meta framlag frumkvöðla og sérfræðinga út frá staðfestri verðmætasköpun, svo sem atvinnusköpun, rannsóknum og þróun, skattspori, útflutningi og rekstrarhæfi fyrirtækis, í stað þess að persónuleg laun ráði úrslitum.
- Sérstök leið fyrir frumkvöðla og sjálfstætt starfandi.** Móta skýra leið þar sem raunveruleg starfsemi, framfærsla og vaxtarmöguleikar fyrirtækis eru metin. Slík leið þarf að henta ungum fyrirtækjum sem endurfjárfesta tekjur í uppbyggingu.

3. **Svæðisbundið áhrifamat.** Meta sérstaklega áhrif breytinganna á fámenn atvinnusvæði, fyrirtæki utan höfuðborgarsvæðisins, rannsóknarumhverfi og atvinnugreinar sem reiða sig á alþjóðlega sérþekkingu.
4. **Fyrirsjáanleiki fyrir atvinnurekendur.** Tryggja skýra og skilvirka málsmeðferð þannig að fyrirtæki geti ráðið og haldið sérhæfðu starfsfólki án þess að langvarandi óvissa tefji fjárfestingar, verkefni eða vöxt.
5. **Sérstök meðferð breytinga á sérfræðileið.** Verði ekki unnt að ljúka fullnægjandi atvinnu- og byggðáhrifamati nú verði breytingar sem varða sérfræðinga og frumkvöðla teknar til sérstakrar meðferðar í samráði við sveitarfélög, atvinnuþróunarsamtök, nýsköpunarumhverfið og atvinnulífið.

Niðurstaða

Stjórn SSNE hvetur ráðuneytið til að endurskoða þær breytingar sem geta haft áhrif á aðgengi fyrirtækja að alþjóðlegu sérfræðifólki og á möguleika frumkvöðla til að byggja upp fyrirtæki utan höfuðborgarsvæðisins. Regluverkið þarf að styðja við fjölbreytt atvinnulíf, nýsköpun og langtímabyggðafestu.

SSNE leggur til að sérfræðileiðin verði byggð á heildstæðu mati á atvinnulegu og svæðisbundnu framlagi og að áður en breytingarnar taka gildi fari fram sérstakt mat á áhrifum þeirra á fámenn atvinnusvæði. Markmiðið verði að Ísland allt, óháð búsetu, geti keppt um þekkingu, fjárfestingu og fólk sem skapar störf og verðmæti.

Fyrir hönd SSNE,

A handwritten signature in blue ink, reading "Albertína Fr. Elíasdóttir".

Albertína Friðbjörg Elíasdóttir, framkvæmdastjóri